

Stortingets Finanskomite

Oslo, 13.oktober 2016

Forslaget til statsbudsjett 2017 - forskning

Vi viser til vår anmodning om å møte i komiteens budsjettthøring, kap 2.4.3 m.fl. Vi vil i det følgende kommentere noen momenter i budsjettforslaget.

Investering i kunnskap - Langtidsplan for forskning og høyere utdanning må være forpliktende

FFA er glad for at Langtidsplan for forskning og høyere utdanning er forpliktende på langsiktig bevilgning av ressurser til forskning på enkelte områder. Forslag til statsbudsjett 2017 følger godt opp realisering av Langtidsplanen ved styrking av den grunnleggende/verdensledende forskningen og den næringsretta forskningen, samt på stimulering til å delta i Horisont 2020. Det er særlig positivt at det er funnet plass til 25 PhD-stillinger øremerket forskningsinstituttene, at Stim-EU er gitt en økt ramme og at den næringsrettede forskningen økes gjennom BIA og FORNY. Derimot er Langtidsplanens satsing på forskning for å løse de store samfunnsutfordringene svak i 2017-budsjettet. Små startbevilgninger innen velferd (20 mill) og hav/klima (10 mill) er positivt og må gis forpliktende opptrappingsplaner. Det bekymrer FFA at flere departementer og fagområder ikke prioriterer forskning ytterligere. Vi er også bekymret for det vi opplever som et for ensidig fokus på vitenskapelig kvalitet og mindre vekt på relevans. Anbefalinger fra sektordepartementene, OECD og prioriteringer i EUs rammeprogram går i motsatt retning. Skal vi løse de store samfunnsutfordringene kreves det ny innsikt, og da er det bekymringsverdig at departementer med store budsjetter, som Samferdselsdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet og Utenriksdepartementet ikke investerer vesentlig i forskning. FFA mener at

- Langtidsplanen må gi konkrete og forpliktende opptrappinger på de store samfunnsområdene Klima og miljøvennlig energi og transport, Fornyelse i offentlig sektor og Internasjonal sikkerhet og migrasjon.

Fremtidens samfunnsnivå og næringsliv kjenner vi ikke, men vi vet at det vil være kunnskapsbasert. Regjeringens mål om at forskning skal utgjøre 3% av BNP innen 2030 er ambisiøst og viktig på veien mot et kunnskapsbasert samfunn. Med regjeringens budsjettforslag for 2017 utgjør den offentlig finansierte forskningen 1,05% av BNP. Det mener FFA er et viktig skritt. Skal 3% målet nås, må den offentlige forskningsinnsatsen øke ytterligere i en overgangsperiode for å utløse investering i forskning i og for næringslivet. Veksten må rettes mot næringsrettet forskning og stimulere næringslivet til å øke sin forskningsaktivitet og -investering. Løsningen ligger i samspill mellom private og offentlige virksomheter og forskningsmiljøene, nasjonalt og internasjonalt. FFA mener at

- For at Norge skal gjennomføre de nødvendige langsiktige omstillingene i næringslivet, må myndighetenes forskningsinnsats utgjøre 1,2% av BNP i en overgangsperiode fra 2017. Økningen må styrke virkemidler som utløser forskning i og for næringslivet.

Basisbevilgning til forskningsinstituttene må ikke reduseres

Norske selvstendige forskningsinstitutter har en basisbevilgning på 10% i gjennomsnitt, de teknisk-industrielle instituttene har 7% basisbevilgning. Dette er meget lavt i forhold til de forskningsmiljøer en samarbeider og konkurrerer med nasjonalt og internasjonalt, som har en basisbevilgning på 25%-50%. Basisbevilgningen benyttes til faglig utvikling, vitenskapelig publisering og til å identifisere kunnskapshull og innovasjonspotensiale i samspill med brukere av ny kunnskap. I UK benytter en [Catapults](#), i [Tyskland Fraunhofer](#) og i [Nederland TNO](#), dvs forskningsinstitutter med basisbevilgning på størrelsesorden 30%-50%, som katalysator for innovasjon i tette samspill med næringsklynger og offentlige virksomheter.

I regjeringens budsjettforslag reduseres forskningsinstituttens basisbevilgning ytterligere. Delvis er den nominelt uendret (dvs ikke prisjustert), som for de teknisk-industrielle instituttene (NFD), delvis er den prisjustert og deretter gitt et kutt på 0,5%. Ved en slik reduksjon øker avstanden til forsknings- og innovasjonspolitikken i Europa og norske forskningsinstitutter gis svært dårlige konkurransevilkår.

Reduksjon i basisbevilgning til forskningsinstituttene bidrar ikke til effektivisering i statlig virksomhet

Regjeringens budsjettforslag innebærer at en viderefører kutt i basisbevilgning til forskningsinstituttene, slik en også gjorde i 2015 og 2016. Det legges til grunn en reduksjon i basisbevilgningen til instituttene på 0,5% som tiltak for avbyråkratisering og effektivisering i statlig virksomhet. Det heter i forslag til statsbudsjett del I) kap 8.1 bl.a. at

"Avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen gir insentiver til mer effektiv statlig drift og skaper handlingsrom for prioriteringer i statsbudsjettet. Reformen innebærer at deler av gevinstene fra mindre byråkrati og mer effektiv bruk av pengene overføres i de årlige budsjettene til fellesskapet. Den årlige overføringen til fellesskapet settes til 0,5 pst. av alle driftsutgifter som bevilges over statsbudsjettet. Samlet sett er overføringen til fellesskapet som følge av reformen beregnet til 1,6 mrd. kroner i 2017.

Kravet gjelder alle statlige virksomheter som mottar driftsbevilgninger fra statsbudsjettet. Nettobudsjetterte virksomheter som universiteter, høyskoler og forskningsinstitusjoner er inkludert i reformen."

De fristilte forskningsinstituttene er ikke del av statsforvaltningen og er heller ikke nettobudsjetterte virksomheter. Forskningsinstituttene er selvstendige enheter, typisk stiftelser eller aksjeselskaper med ikke-ervert til formål, som driver markeds eksponert virksomhet. Inntektene hentes ved konkurranse om forskningsoppdrag i det åpne markedet og konkurranse om forskningsprosjekter i Forskningsrådet, EU eller andre konkurransebaserte forskningsbevilgninger. Dette i motsetning til statlige nettobudsjetterte virksomheter. Derimot viser siste effektevaluering av forskning utført av de teknisk-industrielle instituttene at

Budsjettpostene for basisbevilgningene til forskningsinstituttene ligger på postene 50-57. Basisbevilgningen benyttes etter klare kriterier gitt av Forskningsrådet til kvalitetsutvikling i forskningen som vitenskapelig publisering, egenfinansiering av PhD-stipend, egenandel i internasjonale forskningsprosjekter mv. Basisbevilgningen kan ikke benyttes til administrasjon eller ordinær drift. Reduksjon i direkte forskningsbevilgninger som basisbevilgningen til forskningsinstituttene vil ikke bidra til mål om effektivisering eller avbyråkratisering i statlig forvaltning.

Vi er enig i at enhver virksomhet må ha oppmerksomhet på effektivisering og produktivitet. For de selvstendige forskningsinstituttene kommer presset om effektivisering til enhver tid fra åpen konkurranse i markedet. Det gir en sunn konkurranse om kvalitet, relevans og effektivitet i forskningen. Ved å redusere basisbevilgningen, svekkes instituttene evne til langsiktig kunnskapsoppbygging. Dermed gis forskningsinstituttene dårligere konkurransevilkår enn våre konkurrenter og samarbeidsparter nasjonalt og internasjonalt. Dette tror vi ikke var hensikten med avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen. FFA foreslår at:

- Basisbevilgningen til alle forskningsinstituttene blir priskompensert i 2017 og gis ikke teknisk reduksjon på 0,5%
- Basisbevilgningen til de teknisk-industrielle instituttene økes til 10% i 2017. Det gir en økning på 142,4 mill kr ut over regjeringens budsjettforslag
- Fra 2018 inngår ikke basisbevilgningen i grunnlaget for tiltak for effektivisering i statlige virksomheter.

SkatteFUNN som virkemiddel i kunnskapsintensive næringer

SkatteFUNN er et effektivt virkemiddel for økt FoU-aktivitet i næringslivet og det er positivt at fradragsrammene foreslås økt i 2017. Det vil likevel være liten budsjetteffekt av at SkatteFUNN beløpsgrensene heves, etter som det er svært få prosjekter i den størrelsen. Flaskehalsen for bruk av SkatteFUNN er timeratene, ikke beløpsgrensene. For de kunnskapsintensive bedriftene, virker de lave timeratene i SkatteFUNN ordningen begrensende på bruken av SkatteFUNN-ordningen. FFA mener derfor at

- For at Skatte-FUNN skal være et godt virkemiddel for de kunnskapsintensive bedriftene, må timesatsene i SkatteFUNN økes til samme nivå som satsene innenfor Forskningsrådets prosjekter

Vennlig hilsen

Agnes Landstad

Daglig leder

T: +47 91 54 66 10, E: agnes.landstad@abelia.no

Fakta om forskningsinstituttene i Norge

Forskningsinstituttene Fellesarena (FFA) representerer forskningsinstitutter med [basisbevilgning fra Forskningsrådet](#):

- 50 forskningsinstitutter som driver anvendt forskning på ideell, non-profit basis
- 6300 årsverk (2015)
- Årsomsetning NOK 8,7 mrd (2016)
- Har i gjennomsnitt 10% basisbevilgning fra Forskningsrådet. Øvrige inntekter er konkurransebasert.

Forskningsinstituttene samlet

- Står for 25% av den samlede forskningsinnsatsen i Norge (2014)
- Har hentet hjem 272 mill euro fra EU i 7. rammeprogram (juli 2014), dvs 41% av norsk deltagelse i EUs 7. rammeprogram. Pr aug.2015 har FFA-medlemmer hentet hjem 37 mill euro fra H2020. Totalt NOK 1,3 mrd i inntekter fra utenlandske kilder (2014)
- Forskningsinstituttene deltakelse i EU-forskningen mobiliserer norske bedrifter og offentlige virksomheter til europeisk forsknings- og innovasjonssamarbeid
- Scorer godt i konkurranse om forskningsmidler; utfører forskning for 44% av Forskningsrådets konkurranseutsatte midler og en tredjedel av de totale offentlige FoU-midler
- En av ti doktorgradskandidater er tilknyttet forskningsinstituttene
- Har et omfattende FoU-samarbeid med bedrifter og offentlige virksomheter i Norge og i utlandet

Grupperingene

Forskningsinstituttene i FFA varierer med hensyn til faglig innretning, arbeidsoppgaver, brukere, organisasjonsform, finansiering og historisk bakgrunn. Også størrelsen varierer sterkt fra de største som SINTEF og IFE til de minste som Frisch-senteret og Vestlandsforskning. Forskningsinstituttene kan grupperes i (2014):

- Teknisk-industrielle institutter (2.769 årsverk)
- Miljøinstitutter (899 årsverk)
- Primærnæringsinstitutter (1.421 årsverk)
- Samfunnsvitenskapelige institutter (940 årsverk)

Forskningsinstituttene Fellesarena FFA

FFA ønsker å være et viktig virkemiddel i forskningspolitikken og bidra til å øke samfunnets avkastning av forskningen, bl.a.

- bidra med forskning for å løse viktige samfunnsutfordringer innen teknologi, klima, energi, helse og velferd
- mobilisere næringslivet til å forske mer
- øke innovasjonstakten gjennom offentlige innkjøp
- øke deltagelsen i internasjonale forskningsprogrammer
- utdanne flere anvendte doktorgrader